

Ҳуд сураси, 84-94

05:00 / 23.01.2017 4783

84. Ва Мадянга биродарлари Шуайбни (юбордик). У: «Эй қавмим, Аллоҳга ибодат қилинг, сиз учун Ундан ўзга илоҳ йўқ. Ўлчовни ва тортишни камайтирманглар. Албатта, мен сизларнинг яхшиликда эканликларингизни кўриб турибман. Албатта, мен сизларга қамровли кун азобидан қўрқмоқдаман.

Мадян-бир ўлканинг ва ўша ерда яшовчи қабиланинг номи. Бу ўлка Ҳижоз билан Шом орасида жойлашган.

Аллоҳ таоло уларга биродарлари Шуайб алайҳиссаломни Пайғамбар қилиб юборди. У кишига Пайғамбарлик етиши билан бошқа Пайғамбарлар каби даъватни

«Эй қавмим, Аллоҳга ибодат қилинг, сиз учун Ундан ўзга илоҳ йўқ», дейишдан бошладилар.

Яъни, «Ла илаҳа иллаллоҳ»га даъват қилдилар. Бунинг орқасидан эса, қавмда мавжуд энг ёмон одатни муолажа қилишга ўтдилар:

«Ўлчовни ва тортишни камайтирманглар», дедилар.

Яъни, одамларга бирор нарсани ўлчаб берадиган бўлсангиз, ўлчовдан уриб қолманг, тортиб берадиган бўлсангиз, тарозидан уриб қолманг, дедилар.

Ўз-ўзидан кўриниб турибдики, Мадян аҳли ичида бу номаъқул одат кенг тарқалган экан. Шуайб алайҳиссалом иймон-эътиқод масаласидан кейин бевосита инсоний муомалаларда адолат бўлишига алоҳида эътибор бермоқдалар. Бу эса бугунги кунда, дин одамнинг дилидаги нарса, у инсон билан Робби орасидаги руҳий боғланиш, холос, деб сафсата сотаётганларнинг гапи мутлақо нотўғри эканига ёрқин далилдир.

Тижорат ила кўпроқ машғул бўлган Мадянликлар иқтисодий жиҳатдан яхши ҳолатда бўлсалар керак. Бу фикрни Шуайб алайҳиссаломниг ўз қавмларига айтаётган гапларининг давомидан билиб оламиз.

«Албатта, мен сизларнинг яхшиликда эканликларингизни кўриб турибман».

Яъни, мен сизларни мўл-кўлчиликда, фаровон турмушда кўриб турибман. Сиз бу ҳолга шукр қилинг, Аллоҳга иймон келтиринг ва одамларнинг ҳаққини уриб қолишдан сақланинг.

«Албатта, мен сизларга қамровли кун азобидан қўрқмоқдаман».

Қамровли кундан мақсад қиёмат кунидир. Чунки у кун ҳамма нарсани қамраб олади.

Келаси оятда Шуайб алайҳиссалом бу масалага яна мурожаат қиладилар:

85. Эй қавмим, ўлчаш ва тортишни адолат ила мукамал қилинг. Одамларнинг нарсаларини камайтириб қолманг ва ер юзида бузғунчилик қилиб юрманг.

Яъни, нарсаларни ўлчаш ва тортишда вафо ила адолатни тўлиқ қилинглр.

«Одамларнинг нарсаларини камайтириб қолманг».

Яъни, нафақат ўлчаш ва тортишда, балки ҳамма нарсада бировнинг ҳаққига хиёнат қилманглр.

«ва ер юзида бузғунчилик қилиб юрманг», дедилар.

Ер юзида умуман бузғунчиликни қасд қилманглр.

Энди уларни боқий яхшиликка тарғиб қиладилар:

86. Агар мўмин бўлсангиз, Аллоҳнинг наздида боқий қолувчи сиз учун яхшироқдир. Мен сизнинг устингизда қўриқчи эмасман», деди.

Оятдаги «Аллоҳнинг наздида боқий қолувчи» дейилган иборадан тижортдан қолган ҳалол-покиза фойда тушунилади.

«Агар мўмин бўлсангиз, Аллоҳнинг наздида боқий қолувчи сиз учун яхшироқдир».

Яъни, сиз ўлчов ва тортишда уриб қолмай, вафо ила адолатли муомала қилганингиздан сўнг қоладиган ҳалол фойда сиз учун яхшидир.

Шуайб алайҳиссаломнинг бу гапларидан, ўлчов ва тортишда уриб қолмай, вафо ила адолатли муомала қилиш мўминлик аломатларидан эканлиги билиб олинади.

«Мен сизнинг устингизда қўриқчи эмасман», деди».

Сизларни ёмонлик ва азобдан огоҳлантиришга, иймон ва яхши амалларга даъват қилишга амр қилинганман.

Аmmo Шуайб алайҳиссаломнинг бу гаплари қавмга таъсир қилмади. Улардаги бузғунчилик анчагина томир отган эди.

87. Улар: «Эй Шуайб, сенга бизнинг оталаримиз ибодат қиладиган нарсани тарк қилмоғимизни ёки молларимизда хоҳлаганимизни қилмаслигимизни намозинг амр қилмоқдами?! Сен жуда ҳалийм ва рашид экансан-да», дедилар.

Мадян аҳолисининг бу гапи ҳозирги жоҳилият аҳлининг Исломга даъват қилувчига: «Намозингни ўқисанг-чи бизнинг ишларимизга аралашмасдан», деган гапларининг худди ўзи. Қадим замондаги мушрик ва кофирлар Шуайб алайҳиссаломнинг фақат Аллоҳнинг Ўзигагина ибодат қилиш, Унинг дастури асосида яшаш ва иқтисодий алоқаларда вафоли ва адолатли бўлиш, бузғунчилиқни тарк этиш хусусидаги даъватларига:

«Эй Шуайб, сенга бизнинг оталаримиз ибодат қиладиган нарсани тарк қилмоғимизни ёки молларимизда хоҳлаганимизни қилмаслигимизни намозинг амр қилмоқдами?!» деб жавоб бердилар.

Улар жоҳилдирлар, ниҳоятда жоҳилдирлар, бу дунё ҳаёти учун иймон ва намоз энг зарур омил эканини билмайдилар. Улар иқтисод, олди-берди масаласида ҳам иймон ва намоз энг муҳим омил эканини тушинишни хоҳламайдилар. Шуайб алайҳиссаломнинг насиҳатларини намознинг тақозоси деб биладилар. Улар дин масаласи намоз билан чегараланиши керак, деб ўйлайдилар. Бошқа ишларга дин ҳам, диндорлар ҳам аралашмаслиги керак, деган даъвони қиладилар. Шунинг учун ҳам уларни ҳалол-покликка чақираётган Шуайб алайҳиссаломга заҳарханда қилиб:

«Сен жуда ҳалийм ва рашид экансан-да», дедилар».

Яъни, сен жуда сабрли, босиқ ва ақли-ҳуши жойида, ниҳоятда тўғри тасарруф қиладиган одам экансан-да, дерлар. Бу гаплари истехзо ва камситишдан бошқа нарса эмас.

Минг йиллар ўтиб, бугунги жоҳилият аҳллари ҳам ушбу сафсатанинг айни ўзини такрорламоқдалар. Улар асли мусулмон қавмдан туғилгани ва исмлари мусулмонча бўлгани учунгина ўзларини мусулмон санайдилар. Исломга бошқа алоқалари йўқ. Кўплари шаҳодат калимасини нутқ қилишни ҳам билмайдилар. Аммо дин устидан ҳукм чиқаришга, Аллоҳнинг таълимотларини чегаралашга жуда усталар. «Мен мусулмонман,-дейди улар,-динни ва диндорларни ҳурмат қиламан, лекин дин одамларнинг қалбида бўлиши керак. Майли, масжидга боришсин, намоз ўқишсин, аммо бошқа нарсаларга аралашмасин».

Қавми шундай жоҳилона гапларини айтгандан кейин ҳам Шуайб алайҳиссалом уларга яхши муомала қилдилар, ширин гапирдилар. Зотан, у кишининг лақаблари ҳам «Хатийбул анбиё-набийлар хатиби» эди. У зотда кишиларга хитоб қилиш услуби етук даражада эди.

88. У: «Эй қавмим, хабар беринглар-чи, агар мен Роббимдан аниқ ҳужжатга эга бўлсам-чи ва мени Ўзи тарафидан яхши ризқ ила ризқлантирган бўлса-чи?! Мен сизларни ўзим қайтараётган нарсада ўзим хилоф қилмоқчи эмасман. Мен имконим борича ислоҳ қилишдан ўзга ҳеч нарсани хоҳламайман. Менинг муваффақиятим фақат Аллоҳга боғлиқ. Унгагина таваккал қилдим. Унгагина қайтаман».

Шуайб алайҳиссалом саркаш қавмнинг кўнглини юмшатиш учун ораларидаги яқинликни эслатиб, уларга:

«Эй қавмим», деб хитоб қилдилар. Сўнгра ҳис-туйғулар поғонасидан ўтиб, уларнинг ақлларига хитоб қилдилар:

«xabар беринглар-чи», дедилар.

Аввалги гапларингизни ўйламай, шошилиб, бебошларга қўшилиб айтиб қўйган бўлишингиз мумкин. Аммо энди ўйлаб кўриб, шошилмасдан, ақлни пешлаб туриб,

«xabар беринглар-чи, агар мен Роббимдан аниқ ҳужжатга эга бўлсам-чи?!»

Унда нима деган одам бўласиз? Менинг Пайғамбарлигим ҳақ. Мен ўзим биламан. Аллоҳ менга ваҳий юборади, амр қилади. Мен одамларга етказаман. Мени инкор қилаётганингиз нотўғри. У зот

«мени Ўз тарафидан яхши ризқ ила ризқлантирган бўлса-чи?!»

Сизларни тижоратда ҳалол бўлишга, одамларнинг ҳаққини уриб қолмасликка, иқтисодий муомалаларда адолат қилишга даъват этишимни нотўғри тушунманглар. Бунинг орқасида бирор манфаат қозонмоқчи эмасман. Аллоҳ таоло менга яхши ризқни бериб қўйган. Шунинг ўзи менга етарли:

«Мен сизларни ўзим қайтараётган нарсада ўзим хилоф қилмоқчи эмасман».

Сизларни бир нарсадан қайтариб қўйиб, ўзим ўша ишни қилмоқчи эмасман. Мен фақат бир нарсани хоҳлайман, холос.

«Мен имконим борича ислоҳ қилишдан ўзга ҳеч нарсани хоҳламайман».

Аллоҳдан элчи бўлиб келган ҳар бир Пайғамбарнинг мақсади, Аллоҳ юборган диннинг ғояси шу: барчага илоҳий ислоҳни раво кўриш. Бу ислоҳ умумий бўлиб, ундан ҳамма фойда кўради. Якка шахслар ҳам, жамоатлар ҳам, мўминлар ҳам, бошқалар ҳам, наботот ҳам, ҳайвонот ҳам, хулласи калом, ҳамма-ҳамма фойда кўради.

«Менинг муваффақиятим фақат Аллоҳга боғлиқ».

Фақат У зотнинг Ўзигина умумий ислоҳ учун қилаётган ҳаракатларимга муваффақият ато этиши мумкин. У менинг ниятимни яхши билади. Бу ишга мени У зотнинг Ўзи амр қилган. Ҳамда қилган амалимга ажр берувчи ҳам Унинг Ўзидир.

«Унгагина таваккал қилдим».

Барча ишларимда фақат Унгагина суяндим.

«Унгагина қайтаман».

Ҳамма нарсада Аллоҳнинг Ўзигагина қайтаман.

Шуайб алайҳиссалом сўзлари давомида ўтган қавмларнинг ҳалокатини ҳам эслатиб қўйдилар:

89. Эй қавмим, менга хилоф қилишингиз сизларни ё Нух қавмига, ё Худ қавмига, ёки Солиҳ қавмига етган мусибатга ўхшаш мусибат етишига олиб бормасин. Лут қавми сизлардан узоқ эмас.

Яъни, Нух, Худ, ва Солиҳ қавмига етган мусибатлар сизга ҳам етмаслигини хоҳласангиз, менга хилоф қилишни йиғиштиринг.

«Эй қавмим, менга хилоф қилишингиз сизларни ё Нух қавмига, ё Худ қавмига, ёки Солиҳ қавмига етган мусибатга ўхшаш мусибат етишига олиб бормасин».

Чунки ўша қавмлар Пайғамбарларига хилоф қилишлари оқибатида мусибатлар, азоб-уқубатларга дучор бўлишган эди. Сизлар ҳам менга қарши чиқмоқдасиз, агар шу хилда давом этаверсангиз, худди ўша қавмларга етган мусибатлар сизларга ҳам етиши турган гап.

«Лут қавми сизлардан узоқ эмас».

Улар яшаган жойлар сизга яқин. Улар яшаган замон ҳам сиз яшаётган замондан узоқ эмас. Ибрат олинглар.

Ҳали ҳам вақт бор. Ўзингизни ўнглаб олишингиз мумкин. Бунинг учун:

90. Роббингизга истиғфор айтинг, сўнгра Унга тавба қилинг. Албатта, Роббим раҳмли ва шафқатли зотдир», деди.

Вақт борида Аллоҳни таниб, Ундан гуноҳларни кечиришни сўраб, тавба қилиб қолиш керак. Ҳа,

«Роббингизга истиғфор айтинг, сўнгра Унга тавба қилинг».

У раҳмли, бандалари вақтида истиғфор айтиб, тавба қилса, кечиради ва раҳм-шафқат кўрсатади.

«Албатта, Роббим раҳмли ва шафқатли зотдир», деди».

Бу гапларни эшитганидан кейин тош бўлса ҳам, эриб кетиши керак эди. Аммо кофир қалб тошдан ҳам қаттиқ бўлади. Шунинг учун Мадян кофирлари Шуайб алайҳиссаломнинг бу гапларига ҳам жоҳиллик ила жавоб бердилар.

91. Улар: «Эй Шуайб, айтганларингнинг кўпини яхши тушунмадик ва биз сени ичимизда заифҳол кўряпмиз, агар одамларинг бўлмаганида, сени тошбўрон қилар эдик. Сенинг ўзинг биз учун қимматли эмассан», дедилар.

Шуайб алайҳиссаломнинг қавмлари Мадян кофирларининг ушбу гаплари ҳам, ҳар замон ва ҳар макон кофирларининг гапига ўхшайди. Улар дин таълимотлари жуда осон ва тушинарли бўлишига қарамай ўзларини тушинмаганга соладилар. Эътибор берайлик-а мадян кофирлари нима демоқдалар.

«Эй Шуайб, айтганларингнинг кўпини яхши тушунмадик...»

Ҳолбуки, Шуайб алаҳиссаломнинг гапларида англаш қийин бўлган бирорта ҳам сўз йўқ эди.

Кофирлар, шунингдек, ўзлари мубтало бўлган зебу зийнат, молу мулк, фисқу фасод каби нарсаларни яхши тушунадилар, холос, аммо иймон-эътиқод, одоб-ахлоқ, инсоф, адолат, тақво ва ибодат каби маъноларни тушуна олмайдилар. Улар ҳамма нарсани куч-қувват юзасидан баҳолайдилар.

«биз сени ичимизда заифҳол кўряпмиз».

Шунинг учун гапингни қабул этмасдан, сенга хилоф қилмоқдамиз.

«агар одамларинг бўлмаганида, сени тошбўрон қилар эдик».

Қариндош-уруғларингдан ва одамларингдан қўрқиб турибмиз, холос. Бўлмаса, сен билан айтишиб ўтирмай, тошбўрон қилиб ўлдирар эдик.

Бу ҳам кофирларга хос тушунча ва ўлчов. Оламларнинг Роббидан қўрқмайдилар, аммо ўзларига ўхшаган одамлардан қўрқадилар. Улар кучи бор одамлардан қўрқадилар. Уларни одам ҳисоблайдилар. Аммо кучсиз одам уларни икки дунё бахтига чақириб, икки дунё шармандачилигидан қутулиш йўлини кўрсатиб турган Пайғамбар бўлса ҳам, улар учун қадрсиздир.

«Сенинг ўзинг биз учун қимматли эмассан».

На ўзингнинг, на насиҳатингнинг биз учун заррача қиммати йўқ.

Шунда Шуайб алайҳиссалом уларга ҳақиқатни очиқ айтдилар.

92. У: «Эй қавмим, менинг одамларим сизлар учун Аллоҳдан кўра азизроқми?! Унга орқангизни ўгириб олдингиз. Албатта, Роббим қилаётган амалларингизни ихота қилувчидир».

Эй нодон қавм, бир гуруҳ одамларнинг ҳисобини қиласиз-у, Аллоҳ таолони, буюк ва қудратли зотни унутиб, Унга орқа ўгирасизми?!

«Эй қавмим, менинг одамларим сизлар учун Аллоҳдан кўра азизроқми?! Унга орқангизни ўгириб олдингиз».

Майли, ҳозирча нима қилсангиз, қилиб тураверинг. Аммо, ҳеч унутмангки:

«Роббим қилаётган амалларингизни ихота қилувчидир».

Вақти-соати келганда ҳисоб-китобини қилиб олади.

93. Эй қавмим, имконингиздаги амални қилаверинг, мен ҳам амал қилувчиман. Тезда кимга шарманда қиладиган азоб келишини ва ким ёлғончи эканини биласизлар. Кутинглар, мен ҳам сизлар ила кутувчиман», деди.

Энди орамиз очиқ бўлди. Шу даражага борган бўлсангиз, энди сизга гап-сўзнинг фойдаси йўқ экан.

«Эй қавмим, имконингиздаги амални қилаверинг, мен ҳам амал қилувчиман».

Яъни, Аллоҳнинг айтганини қилмаганингиздан кейин, қўлингиздан келганини қилаверинг. Лекин, мен Аллоҳнинг айтганига амал қиламан.

«Тезда кимга шарманда қиладиган азоб келишини ва ким ёлғончи эканини биласизлар».

Менми ёки сизми ёлғончи? Ўшанда билинади. Бу вақтни:

«Кутинглар, мен ҳам сизлар ила кутувчиман», деди».

Оқибат нима бўлишини ўшанда кўрамыз.

Бу айтилган вақт ҳам кўп куттирмади.

94. Амримиз келган пайтда Шуайбга ва у билан бирга иймонга келганларга Ўз раҳматимиз ила нажот бердик. Зулм қилганларни эса, қичқириқ тутди ва диёрларида тўкилдилар.

95. Худди у ерда яшамаганлардек. Огоҳ бўлингким, худди Самуд йўқолгандек, Мадян ҳам йўқолди.

Мадян аҳлини ҳалок этиш учун тайин қилинган вақт келиб, амримиз етганида, одатдагидек, Пайғамбаримиз Шуайб ва у билан бирга бўлган мўминларга нажот бердик. Ҳа,

«Амримиз келган пайтда Шуайбга ва у билан бирга иймонга келганларга Ўз раҳматимиз ила нажот бердик».

Зулмкор бўлган кофирларни эса, биз томондан келган бир қичқириқ тутди ва ҳаммалари турган жойларида тўкилиб қолдилар. Ҳа,

«Зулм қилганларни эса, қичқириқ тутди ва диёрларида тўкилдилар».

Уларни бундоқ қилиш учун ортиқча нарса ҳам керак бўлгани йўқ.

Фақатгина бир қичқириқ билан турган ерларида тутдек тўкилиб қолдилар.

«Худди у ерда яшамаганлардек».

Худди ер юзида яшамагандек адо бўлдилар.

«Огоҳ бўлингким, худди Самуд йўқолгандек, Мадян ҳам йўқолди».

Шуайб алайҳиссаломнинг қавми Мадян аҳли ҳам, Солиҳ алайҳиссаломнинг қавми Самуд каби, йўқолди, узоқ бўлди.

Шу билан Шуайб алайҳиссалом ва у кишининг қавмлари Мадян аҳлининг қиссаси ҳам тугади. Бу қиссада ҳам кўплаб ваъз-насихат ва ибратлар бор. Мулоҳаза қиладиган бўлсак, бу қиссада иймон ва эътиқод масаласи иқтисод, тижорат ва кишилар орасидаги олди-берди масалаларга боғлиқ ҳолда келган. Мадян аҳлининг иқтисодий жиноятлари алоҳида бўрттириб кўрсатилган. Ушбу ояти карималар нозил бўлаётган жой ва вақтда ҳам шунга ўхшаш жиноятлар авж олган эди. Ҳозирги пайтда янада кучаймоқда. Демак, ҳар ким ўзига яраша хулоса чиқариб олиши керак.

Ушбу қиссаларнинг сўнгида Мусо алайҳиссалом ва Фиръавн қиссасига ҳам бир тўхтаб ўтилади. Қисқача ҳолда оқибат нима бўлганига ишора қилинади.